

สัญลักษณ์แห่งพุทธศรัทธา SYMBOL OF BUDDHIST FAITH

ศิริศิลป์ พรหมกิ่งศิริพันธ์

SIRISIN PROMKINGSIRIPAN

สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Department of Visual Arts Faculty of Fine and Applied Arts Bunditpatanasilpa Institute

(Received : May 19, 2023 Revised : Jul 29, 2023 Accepted : Oct 4, 2023)

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “สัญลักษณ์แห่งพุทธศรัทธา” จากการศึกษาเทคนิคการปั้นปูนสดแบบไทยโบราณนั้นพบว่า เนื้อปูนมีลักษณะเฉพาะตั้งแต่วัสดุ ส่วนผสมปูนปั้นล้วนเป็นวัสดุที่ถูกคัดสรรเพื่อแสดงความเคารพ ความเชื่อ ความศรัทธา ที่ช่างปูนปั้นมักสร้างสัญลักษณ์ แทนคำสอนทางพุทธศาสนา ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้นำเทคนิคการผสมปูนสดแบบโบราณมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการพัฒนาเทคนิค พบว่าการผสมมวลสารมงคลที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ชานหมาก น้ำมนต์ ข้าวกันบาตร แผ่นทองคำเปลว ทำให้เนื้อปูนมีความพิเศษไม่เคยปรากฏการผสมวัสดุแบบนี้มาก่อน เป็นการนำเสนอแนวทางการผสมปูนปั้นให้เกิดเป็นผิวปูนที่มีสี และพื้นผิวที่แปลกตา จากการศึกษาทฤษฎีการปั้นปูนสดไทยโบราณ ร่วมกับศึกษาทฤษฎีสัญลักษณ์นิยมพบว่า การสร้างสัญลักษณ์ทางความเชื่อ นั้น จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ในการรับรู้ การปลูกฝังทางความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่น กลายเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ อันสามารถแสดงถึงคุณค่าของงานประติมากรรมปั้นปูนสดไทยแบบโบราณในลักษณะศิลปะร่วมสมัย

คำสำคัญ : สัญลักษณ์ ความงาม ความเชื่อ ความศรัทธา

ABSTRACT

The creation of a series "Symbol of Buddhist faith" from the study of the ancient Thai stucco molding technique found that The cement texture is unique from the material. stucco mixture All are materials that have been selected to show respect, belief, faith that the potter often creates symbols. instead of Buddhist teachings In which the creators have applied the ancient fresh mortar mixing techniques to create works. by developing techniques It was found that the mixing of auspicious materials with specific characteristics, such as Chan Mak, Nam Mon, Khao San Bat, and gold leaf This makes the cement texture special, never before mixing materials like this before. It presents a method for mixing stucco to create a colored cement surface. and strange textures from the study of the theory of ancient Thai stucco molding in conjunction with the study of popular symbolism theory Creation of that belief symbol experience is required to recognize Cultivation of beliefs from generation to generation become a belief culture which can show the value of ancient Thai stucco sculptures in contemporary art

Keywords : symbol Buddhist beauty belief faith

บทนำ

ความเชื่อความศรัทธาเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สัมผัสจาก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นเหตุของความเชื่อ เมื่อเกิดการเพาะบ่มความเชื่อโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมที่ได้สัมผัสเป็นประจำ เป็นเครื่องช่วยให้ความเชื่อฝังรากลึก จึงเกิดรูปสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม และความเชื่อที่เป็นนามธรรมในยุคปัจจุบันนี้ พุทธศาสนานับได้ว่าเป็นความผูกพันกับวิถีของคนไทย มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม และประเพณี คติความเชื่อ ความศรัทธา ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อันเป็นการเสริมสร้างโน้มน้าวให้ผู้คนเข้าถึงหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา ที่มุ่งให้มนุษย์ละเว้นความชั่ว กระทำความดี และรู้จักควบคุมดูแลตนเองให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี

ผู้สร้างสรรค์เป็นเด็กต่างจังหวัดซึ่งได้มาพักอาศัยอยู่ที่วัดในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยได้เข้ามาเรียนหนังสือได้มีโอกาสพักอาศัยอยู่ที่วัดจนเติบโตใหญ่ ต้องผ่านการฝึกฝนการปฏิบัติบทสวดบอกรให้เกิดความเลื่อมใส ความเชื่อ ความศรัทธา และความผูกพันเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งด้านคตินิยม คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และชาวซึ่งในสุนทรียตามแบบความงามของคติไทยโบราณ การที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับวัดวาอารามและพระสงฆ์ ภายใต้ความเป็นธรรมชาติและสถาปัตยกรรมไทยโบราณสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตซึ่งหล่อหลอมทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนา

จากที่กล่าวมานั้นผู้สร้างสรรค์ได้นำแรงบันดาลใจที่ได้รับมาจากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อศาสนา การซึมซับความงามของสถาปัตยกรรมไทยอันวิจิตรงดงามด้วยลวดลายปูนปั้นภายในวัด ที่ใช้ตกแต่งโบสถ์ วิหาร อันเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดความศรัทธาเป็นสถานที่ ที่มีบรรยากาศเฉพาะ สงบ ร่มเย็น และสามารถพบงานพุทธศิลป์แบบร่วมสมัยอันเกิดจากการสร้างสรรค์ของครูช่างในอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ใช้หัวใจแห่งความศรัทธาที่มีความงดงามแบบอุดมคติ เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ผู้คนเห็นถึงคุณค่าที่สะท้อนมุมมองทางปรัชญาศาสนา อันเป็นหลักธรรมสำคัญ โดยผู้สร้างสรรค์มุ่งเน้นการใช้สัญลักษณ์ทางศาสนา ผ่านกระบวนการปั้นปูนสดในแนวทางศิลปะไทยโบราณ โดยการศึกษางานปั้นปูนสดทำให้รู้ว่าขั้นตอนในการปั้นปูนสดนั้นล้วนต้องใช้สมาธิ ความคิด ความอดทน ความปราณีต เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมไทยร่วมสมัย อันเป็นการแสดงออกให้ผู้คนในสังคมเห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธา ต่อพระพุทธศาสนาและเป็นการยกระดับจิตใจของผู้คนให้งดงามยิ่งขึ้น ซึ่งในสภาวะการณ์ของสังคมในปัจจุบัน มีผู้คนหลงใหลวัตถุนิยมจนมองข้ามคุณค่าแห่งความดีงามในจิตใจ ผู้สร้างสรรค์จึงเล็งเห็นถึงปัญหาที่กล่าวมา จึงต้องการปลุกจิตสำนึกให้ผู้คนหันมาเห็นถึงคุณค่า ความงาม ความเชื่อ ความศรัทธา และความเลื่อมใสในหลักธรรมผ่านสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อ “สัญลักษณ์แห่งพุทธศรัทธา” แสดงออกให้เห็นถึง ความเชื่อ ความศรัทธา ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ด้วยการออกแบบลายไทยเฉพาะตน โดยใช้กรอบทฤษฎีสัญลักษณ์นิยม ปรัชญาทางศาสนา และผ่านมุมมองทางศิลปะไทยร่วมสมัย
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้วยกระบวนการเทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด ผ่านการนำเสนอผลงานรูปแบบประติมากรรมปูนสูง

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการ

การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ในหัวข้อ “สัญลักษณ์แห่งพุทธศรัทธา” ประกอบด้วยศึกษาเอกสารทางวิชาการ และศึกษารอบทฤษฎี ทฤษฎีความเชื่อ ทฤษฎีความศรัทธา ทฤษฎีสัญลักษณ์นิยม และกระบวนการเทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด โดยการศึกษาและเก็บข้อมูลศิลปินทั้งแนวความคิดและผลงานทัศนศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจ ศิลปินไทยประกอบด้วย อาจารย์มณฑิร บุญมา , อาจารย์ปัญญา วิจินธนสาร , อาจารย์สมชาย บุญประเสริฐ , อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ และยังคงศึกษาศิลปินต่างประเทศ แคล เกลน ที่ได้รับการยอมรับเพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดความคิดงานการสร้างสรรค์ โดยการสร้างภาพร่าง (Sketch Model) ให้ตรงตามแนวคิด “สัญลักษณ์แห่งพุทธศรัทธา” และนำภาพร่าง (Model) มาวิเคราะห์และวิจารณ์โดยคณาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิทางด้านทัศนศิลป์ แนะนำในกระบวนการทำงานเพื่อให้ผลงานมีการพัฒนาในการสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพ

ความเป็นมาและแนวคิดในการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานจากวิถีชีวิตที่เป็นเด็กวัด เกิดและเติบโตอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งทางครอบครัวอยู่ต่างจังหวัด ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดูแลเอาใจใส่ได้ตลอดเวลา เนื่องจากต้องมีการหน้าที่ ที่ต้องรับผิดชอบ ความคิดของบิดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวของผู้สร้างสรรค์ จึงปลูกฝังอยากให้ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้ชีวิตอยู่ที่วัด วัดนั้นเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองที่ได้พักอาศัย ผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นลูกชายคนเดียว การใช้ชีวิตอยู่ในวัดที่ห่างไกล เกิดความรู้สึกว่าเหงา เหนง แต่โชคคที่มีพระท่านคอยอบรมสั่งสอนในการใช้ชีวิตให้นำหลักปรัชญาคำสอนของหลักธรรมมาใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้สร้างสรรค์เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความรู้สึกภายในจิตใจที่ได้รับการขัดเกลาจากธรรมะ เกิดความประทับใจบรรยากาศของงานสถาปัตยกรรมไทย โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป เทวรูป ลวดลายไทย ความงามแบบศิลปะไทยโบราณ และยังได้เห็นผลงานประติมากรรมปั้นปูนสดของครูช่างโบราณที่ทำด้วยความวิจิตรบรรจง ทำด้วยแรงศรัทธา ผลงานจึงออกมาวิจิตรสวยงาม ซึ่งผู้สร้างสรรค์นั้นมีความรู้และเชี่ยวชาญในงานปั้นปูนสด และเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์ประติมากรรมปั้นปูนสด จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมไทยปั้นปูนสด เป็นการกระตุ้นเตือนให้ผู้คนเห็นถึงคุณค่าความงดงามของงานช่างไทยอันเกิดจากแรงศรัทธา ที่มีต่อพระพุทธศาสนา และซาบซึ้งในสุนทรียตามแบบคติไทย

ทฤษฎีความเชื่อ

ความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์และจินตนาการขึ้นมา เมื่อเกิดคำเรียกว่าศาสนา ดังนั้นจึงมีบทบาท สำคัญในการเชื่อมโยงทั้งในด้าน การปกครอง การเมือง และเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา จึงเป็นหลักทางวัฒนธรรมความเจริญของสังคมคนไทยที่มีความเชื่อนั้นหมายถึง การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การเชื่อถือและการนับถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เป็นระบบความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งในขณะที่สิ่งที่รับเอามานับถือ มีทั้งที่เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ และสิ่งที่นิยมวัตถุ (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553: 177)

ทฤษฎีความศรัทธา

ความศรัทธา คือสิ่งที่สูงค่าที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวภายในจิตใจของบุคคลทั่วไป ซึ่งไม่ว่าเราจะดำเนินชีวิตอย่างไร ความศรัทธาที่อยู่ในใจนั้น ล้วนเป็นความเชื่อในสิ่งที่สูงสุด สิ่งที่เรากลับไหว้เคารพนับถือบูชาเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตที่เราได้รับรู้ แม้ว่าจิตใจของคนเรานั้นจะอยู่ในความว่างเปล่า เมื่อเรานึกถึงสิ่งที่เรามีความศรัทธา เช่น บุคคลที่นับถือพระพุทธศาสนา มีความเชื่อความเคารพในพระรัตนตรัย แสดงได้ว่าบุคคลนั้นศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ทฤษฎีสัญลักษณ์นิยม (Symbolism)

สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมาย (Symbol) คือสิ่งที่ใช้แทนความหมายของอีกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือให้มนุษย์เข้าใจไปในทางเดียวกัน สามารถใช้วัตถุ ตัวเลข ตัวอักษร รูปร่าง รูปทรงเป็นสัญลักษณ์อาจจะเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมอันเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งที่กำหนดขึ้นมา อาทิเช่น งานสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม หรือรูปลักษณะนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่ช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถใช้สัญลักษณ์เข้าใจได้อย่างชัดเจน

อิทธิพลจากศิลปินที่ได้รับในการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ได้ทำการค้นคว้าศึกษาวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์และแนวความคิดของศิลปิน ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงเกี่ยวข้อง หรือมีความคล้ายคลึงและยังส่งเสริมรูปแบบแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเป็นข้อมูลเนื้อหาในการสร้างสรรค์ต่อไป ซึ่งมีศิลปินดังต่อไปนี้

มณฑิร บุญมา

อาจารย์มณฑิร บุญมา เกิดเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2496 ที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลงานโดดเด่นด้วยจินตนาการที่เป็นศิลปะสื่อผสมด้วยวัสดุลักษณะของ “ชาวบ้าน” การนำวัสดุที่ไม่ใช่วัสดุมาทำเป็นงานศิลปะเด่นเรื่องการนำเสนอเรื่องราวแบบไทย

ๆ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่คู่กับวัดในพุทธศาสนา อาทิเช่น ปูน ดิน ทราย ถ่าน ขี้เถ้าดินเผา นำมาสร้างเป็นผลงานมีทั้งเรื่องชาวบ้าน และพุทธปรัชญา เกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์ เช่น บาตร ระฆัง พระพุทธรูป ที่สื่อถึงอารมณ์และองค์ประกอบที่กระตุ้นความรู้สึกแบบศิลปะไทยร่วมสมัยแบบพุทธศิลป์ ก่อนจะทำงานทุกครั้งจะต้องฝึกการปฏิบัติธรรมควบคู่กับการทำงานศิลปะไปด้วย (ภาพที่ 1) สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากศิลปนิพนธ์ศึกษา คือนำแนวคิดจากผลงานที่กล่าวมาข้างต้น เกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา และแนวคิดพุทธปรัชญามาถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทัศนศิลป์

ภาพที่ 1 ผลงานประติมากรรมเทคนิคสื่อผสมของมณฑิเร บุษมา ชื่อภาพ “โอม”
ที่มา : (<https://www.facebook.com/worldexhibits/posts/,2022>. Online)

ปัญญา วิจินนสาร

อาจารย์ปัญญา วิจินนสาร เกิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2499 ศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์จิตรกรรม แรกเริ่มเดิมทีมีรากฐานมาจากการเขียนภาพจิตรกรรมศิลปะแบบประเพณี และมักจะมีเนื้อหาแนวความคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา พุทธปรัชญา จนกระทั่งความเป็นสากลเข้ามาในงานพุทธศิลป์ แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ผลงานยังมีความเป็นเอกลักษณ์ไทยที่มีชื่อภาพ “เข้าถึงธรรม” เป็นการปฏิบัติธรรมตามที่ได้ศึกษาด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์งานประติมากรรมสามมิติที่เป็นรูปทรงทางทัศนศิลป์ที่แปลกใหม่ จะเห็นได้จากความโปร่งแสงใสเห็นทะลุของรูปทรงสามเหลี่ยม การออกแบบค่อนข้างเป็นสากล มุมมองเหมือนหน้าพระพักตร์ก้มลงที่สื่อถึงผู้ที่ตื่นรู้ ความเข้าใจนำไปสู่คำสอนตามแนวพุทธศาสนา ผู้คนเห็นแล้วเข้าใจได้ง่าย จุดเด่นของรูปแบบโดยเฉพาะนำสัญลักษณ์พุทธลักษณะบางประการ เช่น พระพักตร์ พระหัตถ์ เป็นต้น มาแสดงออกในรูปธรรม (ภาพที่ 2)

สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากศิลปนิพนธ์ศึกษา คือนำแนวคิดเกี่ยวกับการนำสัญลักษณ์ทางพุทธลักษณะบางประการ ที่ต้องการสื่อถึงอารมณ์ความหมายในสาระจากคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เปรียบเสมือนได้ฟังธรรมบรรยายผ่านหน้าพระพักตร์ของพระพุทธรูป ในการสร้างสรรค์ทางประติมากรรมที่กระตุ้นความรู้สึกถึงศรัทธาจากคำสอน

ภาพที่ 2 ผลงานประติมากรรมสื่อผสมของปัญญา วิจินนสาร ชื่อภาพ “เข้าถึงธรรม”
ที่มา : (<http://www.queengallery.org/th/exhibitions/past/exhibition?exhibition=8137,2022>. Online)

สมชาย บุญประเสริฐ

อาจารย์สมชาย บุญประเสริฐ เกิดที่จังหวัดเพชรบุรี มีอาชีพทำงานศิลปะอิสระและยังเป็นช่างประติมากรรมปั้นปูนสด ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในจังหวัดเพชรบุรี และยังมีผลงานประติมากรรมปั้นปูนสด ที่เป็นเอกลักษณ์ของสกุลช่างเพชรบุรี มีฝีมือและภูมิปัญญาที่มีมาอย่างยาวนาน ตามสถานที่สำคัญในวังหลวง ตามวัดวาอารามอีกมากมาย ด้วยผลงานปั้นปูนสดมีกรรมวิธีสูตรปูนตำหรือส่วนผสมของเนื้อปูนตำนั้นแต่ละท้องถิ่นจะไม่เหมือนกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสำคัญตามจุดประสงค์ของการทำงาน อาจจะมีการนำมวลสารมงคลมาเป็นส่วนผสม เช่น พระเครื่อง ข้าวก้นบาตร ว่านมงคล 108 ตามกำลังศรัทธาของสาธุชน ที่มีความตั้งใจอธิษฐานร่วมกันบริจาคเป็นวัตถุมงคล ลักษณะเด่นผลงานประติมากรรมปั้นปูนสด ปั้นตามเรื่องราวพระพุทธศาสนา อยู่ที่รูปทรงและลวดลายที่มีลีลาอันพลิ้วไหว ประติมากรรมปูนปั้นจึงเป็นความงามแห่งศาสตร์และศิลป์ การปรากฏของรูปลักษณะที่ร่วมสมัย ซึ่งมีแนวคิดแรงบันดาลใจมาจากลวดลายไทยแบบประเพณีหรือเรียกว่าลายไทยโบราณ นำมาสร้างมุมมองระหว่างรูปลักษณะที่เกิดจากจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ อันเกิดจากแรงศรัทธาของผู้สร้างสรรค์ที่มีจิตศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา (ภาพที่ 3)

สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากศิลปนิพนธ์ศึกษา คือนำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกรรมวิธีในการนำมวลสารมาผสมเข้ากับเนื้อปูนปั้น และนำลวดลายไทยมาประยุกต์ในการสร้างสรรค์ ในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จัดองค์ประกอบที่มีความรู้สึกแบบศิลปะลวดลายไทยแบบร่วมสมัย

ภาพที่ 3 ผลงานประติมากรรมสื่อผสมของสมชาย บุญประเสริฐ ชื่อภาพประติมากรรมปูนปั้นครุฑ
ที่มา : (<https://www.facebook.com/photo/?fbid=2526364334320490&set=.2022.Online>)

เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ เป็นศิลปินจิตรกรไทยที่มีฝีมือเป็นที่ยอมรับคนหนึ่งของประเทศไทย ผลงานในช่วงยุคแรกเป็นภาพจิตรกรรมภาพวิถีชีวิตชาวบ้าน ที่แสดงถึงกิจกรรมของพุทธศาสนิกชนที่เข้าวัดฟังธรรม ร่วมงานบุญประเพณีพื้นเมือง รูปแบบการเขียนภาพจิตรกรรมช่วงแรกนี้เน้นความเรียบง่าย ทั้งองค์ประกอบที่แสดงมุมมองแบบหน้าตรง และสีสันที่มีความสดสว่าง พอมาถึงยุคหลัง ๆ เริ่มสร้างอุโบสถวัดร่องขุน ที่บ้านเกิดจังหวัดเชียงราย ซึ่งส่วนใหญ่การสื่อสารทางวัฒนธรรมนั้นกระทำโดยผ่านสัญลักษณ์ มีการเล่าเรื่องราวพระพุทธศาสนา การสร้างพระพุทธรูป เทวรูป และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นนามธรรม ทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความตื่นตาตื่นใจของสถาปัตยกรรม ลายปูนปั้นสีขาวประดับกระจก ที่มีลวดลายไทยแบบประเพณี แต่ก็ได้ประยุกต์เพิ่มเติมลวดลายเอกลักษณ์เฉพาะตัว “ทำให้เกิดความวิจิตรและงดงาม” (ภาพที่ 4)

สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากศิลปนิพนธ์ศึกษา คือการได้นำลวดลายในจิตรกรรมและประติมากรรมไทยแบบร่วมสมัย ที่มีลวดลายอ่อนช้อยพลิ้วไหวมาประยุกต์ผสมผสานเข้าร่วมกับงานประติมากรรมปั้นปูนสด เช่น ลวดลายไทย รูปทรง มิติ และเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา นำมาตีความหมายใหม่รวมถึงพัฒนาต่อยอดผลงานสร้างสรรค์ให้เกิดความวิจิตรงดงามอลังการในรูปแบบศิลปะไทยร่วมสมัย

ภาพที่ 4 ผลงานประติมากรรมของเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ชื่อภาพวัดร่องขุน

ที่มา: (<https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=dada&group=3&month=05-2008&date=29,2022.Online>)

แคล เลน (Cal Lane)

ศิลปินแคล เลน เกิดที่แอริโซนา โนวาสโกเชียในปี 2511 และเติบโตบนเกาะแวนคูเวอร์ แต่เดิมชื่นชอบงานศิลปะตั้งแต่เด็กและโตมาอยากที่จะเป็นศิลปิน จนกระทั่งมีความคิดที่จะทำงานศิลปะที่ผู้หญิงไม่เคยทำมาก่อน ซึ่งเป็นงานประติมากรรมค่อนข้างใช้พลังเยอะในการทำงาน จนต่อมาได้ฝึกฝนเกี่ยวกับงานช่างเชื่อมเหล็ก สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และองค์ประกอบที่มีความรู้สึกแบบศิลปะที่พลิ้วไหว ด้วยเส้นที่โค้งไปโค้งมา ราวกับลวดลายลูกไม้ ลายพรรณพฤกษา ในทางทัศนศิลป์ทำให้เวลาดูผลงานเกิดเป็นมิติที่มีช่องว่าง และไม่มีช่องว่าง ซึ่งถูกตัดออกเป็นบางส่วนการเว้นช่วงระยะห่างของลวดลาย ทำให้ดูมีมิติเหมือนกับลวดลายที่กำลังคืบคลาน (ภาพที่ 5)

สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากศิลปินกรณีศึกษา คือผู้สร้างสรรค์ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการนำลวดลายที่เกิดจากจินตนาการที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ผสมผสานกับลวดลายตามธรรมชาติ และองค์ประกอบที่มีความรู้สึกแบบลวดลายพรรณพฤกษา จึงนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ โดยลักษณะของผลงานนี้มีรูปแบบลวดลายเฉพาะตัว และยังเห็นถึงความประณีตในการทำงานศิลปะ

ภาพที่ 5 ผลงานประติมากรรมของแคล เลน (Cal Lane) ชื่อภาพผลงานลวดลายพรรณพฤกษา

ที่มา: (<https://www.mrxstitch.com/cal-lane> ,2022. Online)

ตารางวิเคราะห์รูปแบบผลงานศิลปะ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบแนวคิดความเหมือนและสิ่งที่ได้รับของการสร้างสรรค์ระหว่างงานศิลปะของผู้สร้างสรรค์กับศิลปะที่นำมาศึกษา

ชื่อศิลปิน/ภาพผลงาน	แนวความคิด	ความเหมือน	ความแตกต่าง	สิ่งที่ได้รับ
มณฑิยา บุญมา 	<p>การนำเสนอรูปแบบ และสัญลักษณ์ มาทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ในรูปแบบใหม่ หรือเรียกว่าศิลปะ เทคนิคสื่อผสมแบบร่วมสมัยที่มีทั้งความเป็นไทย และความเป็นสากล</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดจากความประทับใจในการนำเสนอเนื้อหาที่เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา พุทธปรัชญา 2. เทคนิคการสร้างศิลปะความเป็นไทย และความเป็นพุทธศิลป์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศิลปินใช้รูปแบบวัสดุอุปกรณ์ได้จากท้องถิ่นเช่น ดิน ทราย ถ่าน ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องมือการเกษตร นำมาสร้างเป็นผลงาน 2. รูปแบบผลงาน ประติมากรรม เทคนิคสื่อผสมปิดทองคำเปลว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดที่มีความประทับใจในการนำรูปแบบที่แสดงออกถึงสัญลักษณ์ทางศาสนา มาแสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธา
ปัญญา วิจินธนสาร 	<p>ในการสร้างสรรค์ผลงานเปลี่ยนไปตามยุคสมัยแต่ผลงานยังมีความเป็นเอกลักษณ์ไทย เกี่ยวกับการนำเสนอสัญลักษณ์ทางพุทธลักษณะบางประการ ที่ต้องการสื่อถึงอารมณ์ ความหมายในสาระจากคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การนำเสนอสร้างสรรค์ผลงานในมุมมองหลักธรรม 2. การนำพุทธลักษณะขององค์พระพุทธรูปมาถ่ายทอดได้อย่างลงตัว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำแผ่นอะคริลิกมาใช้ซึ่งเป็นวัสดุที่แปลกใหม่ และรูปแบบเรขาคณิต ในสัดส่วนที่ผิดปกติไปจากเดิม ซึ่งนั่นคือความคิดจินตนาการของศิลปินผู้สร้างสรรค์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดที่สื่อถึงหลักพระธรรมคำสอน นำมาสร้างสัญลักษณ์แบบศิลปะร่วมสมัยมีทั้งความเป็นไทยและความเป็นสากล ผลงานจึงออกมาอย่างลงตัว

ที่มา : ศิริศิลป์ พรหมกิ่งศิริพันธ์

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของการสร้างสรรค์ระหว่างงานศิลปะของผู้สร้างสรรคกับศิลปินที่นำมาศึกษา (ต่อ)

ชื่อศิลปิน/ภาพผลงาน	แนวความคิด	ความเหมือน	ความแตกต่าง	สิ่งที่ได้รับ
<p>สมชาย บุญประเสริฐ</p> 	<p>การปรากฏของรูปลักษณ์ที่ร่วมสมัย ซึ่งมีแนวคิดแรงบันดาลใจมาจากลวดลายไทยแบบประเพณีหรือเรียกว่าลายไทยโบราณ นำมาสร้างมุมมองระหว่างรูปลักษณ์ที่เกิดจากจินตนาการของผู้สร้างสรรค</p>	<p>1. ผู้สร้างสรรคอาจจะมีการนำมวลสารมงคลมาเป็นส่วนผสม เช่น พระเครื่อง ข้าวกัน บาดร ว่านมงคล 108 2. การนำวัสดุเนื้อปูนปั้น มาสร้างสรรคผลงานตรงตามความต้องการได้อย่างชัดเจน</p>	<p>1. ขนาดของผลงานสร้างสรรค ค่อนข้างมีขนาดใหญ่ ยกต่อการเคลื่อนย้ายจัดแสดง 2. ประติมากรรมปั้นปูนสด บางประเภณีมีการปิดทองลงไปทีเนื้อปูนปั้น หรือทาสีลงบนเนื้อปูนปั้น</p>	<p>1. การนำลวดลายประติมากรรมไทยมาสร้างสรรคให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสามารถนำมาถ่ายทอดรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวกับเรื่องราวในพุทธศาสนา พุทธปรัชญา</p>
<p>เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์</p> 	<p>ซึ่งส่วนใหญ่การสื่อสารทางวัฒนธรรมนั้นกระทำโดยผ่านสัญลักษณ์ มีทั้งการเล่าเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา การสร้าง โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป เทวรูป และสร้างสรรคผลงานที่เป็นนามธรรม</p>	<p>1. การนำเสนอรูปแบบผลงานที่มีลักษณะประติมากรรมไทย ซึ่งรูปแบบตรงตามจุดประสงค์ของผู้สร้างสรรค</p>	<p>1. ขนาดของผลงานสร้างสรรค ค่อนข้างมีขนาดใหญ่มาก 2. ประติมากรรมปั้นปูนสด บางประเภณีมีการประดับกระจกหรือทาสีลงบนเนื้อปูน</p>	<p>1. การนำลวดลายไทยประติมากรรมปูนปั้นที่มีลักษณะปลายยอดแหลม สร้างขึ้นในรูปแบบใหม่ จากแนวคิดจินตนาการของผู้สร้างสรรค</p>
<p>แคล เลน (Cal Lan)</p> 	<p>การสร้างสรรคผลงานศิลปะด้วยวัสดุที่สำเร็จรูปนำมาสร้างสรรค ซึ่งเป็นผลงานที่มีรูปทรงมิติใหม่ ที่ยังไม่เกิดขึ้น</p>	<p>1.การนำเสนอรูปแบบผลงานที่มีลวดลายพลิ้วไหว อ่อนช้อย 2. ผลงานที่มีการนำลวดลายจากธรรมชาติมาสร้างสรรคตามจินตนาการ</p>	<p>1.เทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรคเป็นวัสดุเหล็กซึ่งเป็นวัสดุเดียวที่แข็งแรง และต้องใช้เครื่องจักรในการทำงาน 2.ผลงานมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมาก</p>	<p>1. ผลงานที่มีรูปแบบลวดลายเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตามจินตนาการซึ่งสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดในการสร้างสรรคผลงานได้</p>

ที่มา : ศิริศิลป์

กระบวนการสร้างสรรค์ตั้งแต่เริ่มต้นแบบ

ในขั้นตอนของการทำภาพร่างต้นแบบของผู้สร้างสรรค์ ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากการวาดภาพด้วยเส้นดินสอที่แสดงออกถึงการร่างภาพโดยรวม เป็นกระบวนการที่ต้องผ่านการกลั่นกรองจากการรับรู้ จินตนาการและประสบการณ์ ที่เป็นวิธีการสร้างภาพง่ายและรวดเร็ว เพื่อกำหนดโครงสร้างขนาดสัดส่วนคร่าว ๆ ของการเขียนภาพทุกชนิด เช่น ทำให้เกิดความแม่นยำในเรื่องขนาด สัดส่วน การจัดองค์ประกอบภาพ และง่ายต่อการนำไปขยายเป็นผลงานจริง โดยลักษณะภาพร่างจะคล้ายกับรูปใบโพธิ์ และทำนั้งสมาธิอยู่ตรงกลาง ขั้นตอนการปั้นปูนสดอาจจะต้องทดลอง หรือต้องทำความเข้าใจกับเนื้อวัสดุ ก่อนจะนำเอามาสร้างสรรค์ผลงานงานทัศนศิลป์ ซึ่งผู้สร้างสรรค์เลือกใช้วัสดุเนื้อปูนตาเพชรบุรี ทำให้ผู้สร้างสรรค์เข้าใจทุกกระบวนการ มีความถนัดและแก้ไขปัญหาได้ทุกขั้นตอน พอมาถึงระยะผลงานเสร็จสมบูรณ์ ในการทำงานจะต้องมีสมาธิหรือความตั้งใจในการทำงาน เนื่องจากผลงานศิลปะจะต้องใจเย็น มีความประณีต ละเอียดย่อย ผลงานถึงจะออกมาวิจิตรงดงาม (ภาพที่ 6)

(1)

(2)

(3)

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน (1) ภาพร่างต้นแบบ (2) ภาพขั้นตอนการปั้นปูนสด (3) ภาพผลงานเสร็จสมบูรณ์
ที่มา : ศิริศิลป์ พรหมกิ่งศิริพันธ์

ผลการสร้างสรรค์ผลงาน แสดงถึง สติ ความระลึกได้ และการรู้สึกตัวอยู่เสมอทั้งในขณะคิด ขณะพูด และในขณะที่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยความระลึกในขณะนั้นว่า สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ในทางอิริยาบถทำนั้งสมาธิ โดยมีให้ความคิดนั้นฟังชาน คิดปรุงแต่งต่าง ๆ สติมีหน้าที่ก็คือ ความจดจ่อต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา โดยไม่หลงลืมซึ่งจะส่งผลให้เกิดความศรัทธาในตัวสติที่แท้จริงอันได้แก่ “การรู้อารมณ์เฉพาะหน้าเท่านั้น” จากการที่ตัวผู้สร้างสรรค์ผลงาน ทำให้นึกคิดสิ่งต่าง ๆ การมีสติระลึกไว้ในทุกขณะที่สภาวะธรรมทางกายและจิตเกิดขึ้น เช่น การทำสมาธิ สวดมนต์ นั่นก็เป็นสัญลักษณ์ ให้พึงรู้ตัวอยู่เสมอว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เกิดญาณ ปัญญา และเกิดความศรัทธา แต่จะทำอะไรก็ตามนั้นสิ่งเหล่านี้ต้องเชื่ออย่างมีสติถึงจะเกิดศรัทธา

สิ่งที่ได้จากองค์ความรู้ผลงานสร้างสรรค์

ผลงานประติมากรรมนูนสูงเทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด คุณลักษณะคล้ายรูปใบโพธิ์ และมีพื้นที่ฐานรองรับเป็นรูปวงรี ทำทางอิริยาบถนั้งสมาธิอยู่ตรงกลาง ซึ่งเปรียบเสมือนสิ่งรอบ ๆ ข้างคล้ายกับความวุ่นวายคอยที่จะก่อกวนได้ตลอดเวลา สามารถเดินดูผลงานสร้างสรรค์ได้เฉพาะทางด้านหน้า และเป็นการจัดแสงเงาของผลงานสร้างสรรค์ โดยจะกำหนดแสงไฟส่องไปยังผลงานทางด้านซ้าย และด้านขวา เพื่อให้ผลงานที่ความเด่นชัดระหว่างจุดเด่นที่อยู่ตรงกลาง

กระบวนการสร้างสรรค์ปั้นปูนสด

โดยการนำปูนปั้นมาปั้นขึ้นรูปโครงสร้างนั้น จะต้องนวดปูนให้เข้ากันก่อน ก่อนที่จะปั้นขึ้นรูปคร่าวๆ โครงสร้างตามแบบที่ร่างลายเส้นเอาไว้ ปั้นขึ้นรูปไว้ให้ปรากฏเป็นรูปลักษณะที่ชัดเจน ได้สัดส่วนพร้อมด้วยท่วงท่า ความพลิ้วไหว ที่ต้องการจะปั้นให้เป็นลวดลาย เป็นการปั้นเติมแต่งแสดงส่วนรายละเอียด ให้ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ปูนที่ปั้นขึ้นรูปไว้จะรอให้เนื้อปูนปั้นหมาด ๆ พอสมควรแล้วจึงจะปั้นปูนเพิ่มเติมแต่งรายละเอียดแต่ละส่วนไปที่ละขั้นตอน ส่วนรายละเอียดในงานปั้นปูนแบบไทยประเพณีมักนิยม "กวาด" ผิวงานนั้นให้เรียบเกลี้ยงการ "กวาด" คือกดและลูบไล้อย่างเบาเหมือนผิวปูนเพื่อทำให้เนื้อแน่น และเรียบตึงขณะที่ใช้เครื่องมือกวาดผิวปูนนี้ต้องหมั่นเช็ดเครื่องมือด้วยผ้าเปียกน้ำบ่อย ๆ เพื่อกันมิให้ปูนติดเครื่องมือ และยังช่วยให้การใช้เครื่องมือลูบไล้ กวาดผิวปูนเส้นเรียบดีอีกด้วย งานปั้นปูนนั้นเมื่อชิ้นงานสำเร็จสมบูรณ์เรียบร้อย เป็นไปดังวัตถุประสงค์ของผู้สร้างสรรค์แล้ว ปกติมักปล่อยให้งานปั้นปูนนั้นแห้งไปเอง ซึ่งใช้เวลาไม่นานและมักนิยมงานปั้นปูนเป็นสีขาวตามธรรมชาติของปูนขาว (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 กระบวนการสร้างสรรค์ (1) ภาพการเตรียมปูนและเครื่องมือ (2) ภาพการนวดปูนปั้น (3) ภาพการเก็บรายละเอียด
ที่มา : ศิริศิลป์ พรหมกิ่งศิริพันธ์

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานระยะแรก

ผลการสร้างสรรค์ผลงาน แสดงถึงการชนะมาร หรือมารสดุ้ง ทางศาสนาต้องอาศัยการตีความ แสดงพุทธประวัติเมื่อครั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้นถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่สุดในพุทธศาสนาการเกิดขึ้น จากผลงานแสดงออกถึงองค์พระพุทธรูปนั่งตรงกลาง ซึ่งมีเหล่าพระยามารที่ยกพลมาผจญล้อมรอบเป็นวงกลม ซึ่งองค์พระพุทธรูปแสดงสัญลักษณ์โดยวางพระหัตถ์ขวา เหนือพระขานูนีวพระหัตถ์ซ้ายสู่พระธรณี เพื่อให้พระแม่ธรณีขึ้นมาเป็นพยาน “มารไม่มี...บารมีไม่เกิด” ซึ่งผู้สร้างสรรค์นำเรื่องราวที่เกิดความศรัทธาอัน มาเป็นแรงบันดาลใจในสร้างสรรค์ผลงานด้วยกระบวนการทางเทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด (ภาพที่ 8)

ภาพผลการสร้างสรรค์ระยะแรก

ภาพที่ 8 ผลงานการสร้างสรรค์ (1) ภาพโครงร่างสเก็ท (2) ภาพผลงานการทำงาน (3) ภาพผลงานเสร็จสมบูรณ์
ที่มา : ศิริศิลป์ พรหมกิ่งศิริพันธ์

สิ่งที่ได้รับจากองค์ความรู้ผลงานสร้างสรรค์ระยะแรก

ผลงานประติมากรรมลอยตัวเทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด จุดเด่นตรงกลางคือองค์พระพุทธรูป จัดวางโดยมีฐานเป็นรูปวงกลมรองรับ และฉากด้านหลังดูจัดวางลือที่หมุนเป็นวงกลมอยู่ด้านหลังขององค์พระพุทธรูป ที่สำคัญตรงที่เงาแสดงถึงบาร์มีแฉ่ไพศาล นำเสนอด้วยวิธีการแบบ ประติมากรรมลอยตัว ที่เน้นการสร้างบรรยากาศอันเกิดจากตัววัตถุที่เป็นรูปทรงกลม ท่ามกลางพื้นที่ที่ถูกจัดวางไว้ในพื้นที่เฉพาะ เพื่อสร้างบรรยากาศให้เหมือนกับมีจุดเด่น เน้นเล่าเรื่องราวอยู่ภายในตรงกลางของผลงานสร้างสรรค์ซึ่งผู้สร้างสรรค์มีการกำหนดแสงให้อยู่ตรงกลาง เนื่องจากจะทำให้ตัวผลงานสร้างสรรค์มีความเด่นชัด

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานระยะสุดท้าย

ผลการสร้างสรรค์ผลงาน ตามความเชื่อของคำว่า “นาค” ที่มีรูปลักษณะคล้ายงูและมีรูปลักษณะที่อ่อนบนเป็นมนุษย์ส่วนท่อนล่างเป็นงู นาคนั้นมีบทบาทต่อพระพุทธศาสนาและเกิดความเชื่อเรื่องพญานาค ว่ามีอิทธิฤทธิ์สามารถแปลงกายไปได้ทุกหนแห่ง มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้องพระพุทธศาสนาและแสดงฤทธิ์ พลังอำนาจ ความเชื่อเรื่องพญานาค ในพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย หรืออาจได้ฟังจากตำราอื่น ๆ ที่น่าเชื่อถือถ่ายทอดศึกษาสืบต่อกันมา จนเกิดความรู้สึกว่าพญานาคในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความประเสริฐ เป็นผู้มีจิตบริสุทธิ์กว่าสัตว์อื่นทั้งหลาย มีศรัทธาแรงกล้ารักชาติอุโบสถ มีวิริยะความเพียร บำเพ็ญภาวนา เป็นผู้พร้อมจะเข้าถึงความเป็นผู้หลุดพ้นจากความทุกข์ ถึงขั้นที่แปลงกายเป็นมนุษย์ เพื่อที่จะเข้ามาขอบวชในพระพุทธศาสนา (ภาพที่ 9)

ภาพผลงานสร้างสรรค์ระยะสุดท้าย

ภาพที่ 9 ผลงานการสร้างสรรค์ (1) ภาพโครงร่างสเก็ต (2) ภาพผลงานการทำงาน (3) ภาพผลงานเสร็จสมบูรณ์

ที่มา : ศิริศิลป์ พรหมกิ่งศิริพันธ์

สิ่งที่ได้รับจากองค์ความรู้ผลงานสร้างสรรค์ระยะสุดท้าย

ผู้สร้างสรรค์ต้องการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด โดยการเพิ่มเส้นลวดเข้าไปในเนื้อปูนปั้น เพื่อลดการแตกหักของผลงาน จะเห็นได้ชัดตรงบริเวณปลายยอดแหลมของลวดลายไทย และมีการเพิ่มมิติให้ดูมีความลึกซึ้ง ด้วยการปั้นปูนสดทับหลาย ๆ ชั้น เพื่อให้เกิดมิติที่น่าสนใจยิ่งขึ้น โดยจะสังเกตได้ด้วยการจัดแสงเงา จะส่องไฟสีขาวจากด้านล่างขึ้นสู่ทางด้านบนของผลงาน และต้องดูจังหวะช่องไฟของพื้นที่ว่างเพื่อความเหมาะสม

ผลการสร้างสรรค์ผลงาน

ในช่วงระยะเวลาของการสร้างสรรค์ผลงาน ได้พบว่าปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้วิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งค้นคว้าวิธีการทำงานรูปแบบใหม่ เพื่อให้ผลงานสร้างสรรค์มีความสมบูรณ์มากที่สุด สำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการวิเคราะห์และประมวลผลดังต่อไปนี้

1. เทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานผู้สร้างสรรค์เลือกใช้เทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด ด้วยการขึ้นรูปโครงสร้างปูนปลาสเตอร์ผสมกับใยมะพร้าวและเสริมด้วยโครงเหล็กเส้น โดยมี (Model) ดินน้ำมันเป็นชิ้นงานตัวอย่าง ก่อนที่ขยายเป็นผลงานจริง โดยเทคนิคเนื้อปูนปั้นนี้ผู้สร้างสรรค์ได้คิดค้นนำเอามวลสารที่ได้มาจากพระหรือที่วัด มาผสมผสานเข้ากันกับเนื้อปูนปั้น เช่น น้ำมันต๋านหมาก ข้าวกันบัตร์ ซึ่งผู้สร้างสรรค์มีความเชื่อความศรัทธาที่นำมามวลสารนี้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานทัศนศิลป์
2. วิธีการนำเสนอด้วยวิธีการรูปแบบประติมากรรมนูนสูง ที่เน้นการสร้างลวดลายตามจินตนาการอันเกิดจากบรรยากาศของเส้นที่ดูพลิ้วไหวไปมารอบข้าง และวัสดุเนื้อปูนปั้นที่เป็นสีขาว ซึ่งผู้สร้างสรรค์มีการกำหนดแสงไฟให้พุ่งจากด้านล่างขึ้นสู่ด้านบนของปลายยอด ซึ่งมีลักษณะเด่นตรงกลางผลงาน
3. ปัญหาระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานเทคนิคประติมากรรมปั้นปูนสด อันเนื่องมาจากการการสร้างสรรค์ผลงาน ทำงานปั้นปูนสดโดยไม่ต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เนื้อปูนตื้นนั้นเกิดการขาดน้ำทำให้เนื้อปูนแตกมีรอยร้าว แต่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างโดยรวม ดังนั้นการทำงานจะต้องมีการวางแผนเริ่มจากการปั้นที่ละส่วน เช่น บนลงล่าง ซ้ายไปขวา ผลงานถึงจะเสร็จเร็วและออกมาอย่างสมบูรณ์

ผลการทํางานวิจัย

การสร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อ “สัญลักษณ์แห่งพุทธศรัทธา” แสดงออกให้เห็นถึง ความเชื่อ ความศรัทธา ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาด้วยการออกแบบลายไทยเฉพาะตน ในกระบวนการประติมากรรมปั้นปูนสด ด้วยการนำเสนอแบบศิลปะจัดวาง (Installation Art) ในรูปแบบต่าง ๆ ผู้สร้างสรรค์ได้มีความเชื่อ ความศรัทธา ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงได้ทดลองค้นคว้ากระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีความเชื่อ ทฤษฎีความศรัทธา ทฤษฎีสัญลักษณ์นิยม และผลงานจากศิลปินที่ให้แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ทั้งทางด้านแนวความคิดเนื้อหาสาระทางศิลปะ เพื่อให้สอดคล้องกับผลงานสร้างสรรค์ ได้สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านประติมากรรมปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี และผู้สร้างสรรค์ยังลงมือปฏิบัติปั้นปูนสดจริง โดยการจะทำงานทุกครั้งเริ่มจากการร่างลายเส้นด้วยดินสอ เพื่อกำหนดโครงสร้าง ขนาดสัดส่วนคร่าว ๆ ของการเขียนภาพทุกครั้ง เช่น ทำให้เกิดความแม่นยำในเรื่องขนาด สัดส่วน และปั้น (Model) เหมือนจริงในทุกครั้งที่เริ่มงาน เพื่อที่จะได้นำไปขยายใหญ่เป็นผลงานจริง และจัดการองค์ประกอบได้อย่างลงตัว

การศึกษาทดลองเทคนิคปั้นปูนสดและวิเคราะห์แนวคิดทำให้พบว่า การนำปูนมาปั้นขึ้นรูปจะต้องนวดปูนทุกครั้งให้เนื้อปูนเข้ากันก่อน และก่อนที่จะปั้นขึ้นรูปควรดูโครงร่างตามแบบที่ร่างลายเส้นเอาไว้ การปั้นขึ้นรูปเป็นรูปลักษณะที่ชัดเจน ได้สัดส่วนตามที่ต้องการจะปั้นให้เป็นลวดลายที่มีลวดลายเอกลักษณ์เฉพาะ จนท้ายที่สุดสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ตรงตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ได้มากที่สุด จากการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้จึงทำให้ค้นพบปัญหาและแนวทางพัฒนาต่อยอด ไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ในระดับต่อไป

อภิปรายผล

ผลงานทัศนศิลป์ในหัวข้อ “สัญลักษณ์แห่งพุทธศรัทธา” เป็นการสร้างสรรค์กระบวนการประติมากรรมปั้นปูนสด โดยการนำเสนอรูปแบบประติมากรรมนูนสูง ด้วยรูปทรงแบบต่าง ๆ ผสมผสานประสบการณ์ชีวิตโดยตรงของผู้สร้างสรรค์ที่ได้มีความเชื่อ ความศรัทธา ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงได้ค้นคว้ากระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อาทิ เช่น ทฤษฎีความเชื่อ เชื่ออย่างมีเหตุและผล ทฤษฎีความศรัทธาความเลื่อมใสเชื่อมั่นในสิ่งดีงาม ทฤษฎีสัญลักษณ์นิยมคือการยกยอเอาสัญลักษณ์มาตีความหมายขึ้นมาใหม่ และผลงานศิลปะจากศิลปินที่ให้แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ เพื่อให้สอดคล้องกับผลงานสร้างสรรค์ อีกทั้งยังได้สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านประติมากรรมปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี ทั้งทางด้าน การเลือกใช้วัสดุมวลสารมงคล ซึ่งนำมาสร้างสัญลักษณ์แบบศิลปะไทยร่วมสมัยแบบพุทธศิลป์ ในด้านการใช้ลวดลาย ความเป็นลายไทยอ่อนช้อยในรูปแบบเฉพาะอย่างน่าสนใจ อีกทั้งยังสื่อถึงอารมณ์อ่อนช้อย พลิ้วไหว โดยนำลวดลายไทยแบบร่วมสมัยมาประยุกต์ผสมผสานเข้าร่วมกับงานประติมากรรมปั้นปูนสด

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). งานปูนปั้นสกุลช่างเมืองเพชร. ใน วราพรธณ ชัยชนะศิริ (บ.ก.), *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๒*. (น.60-65). สำนักงานกิจการโรมพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). *ปรัชญาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นวสาส์นการพิมพ์.
- จารุวรรณ ข้าเพชร. (2549). *งานปูนปั้น*. กรุงเทพฯ: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงมน จิตรจำนง. (2536). สุขและทุกข์ในงานของนักเขียนสตรีไทย. *วารสารรุสมิแล*, 15(2), 67.
- น. ณ ปากน้ำ. (2533). *ศิลปะลายรดน้ำ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไทย.
- นฤทธิ วัฒนภู. (2550). *ตู้พระธรรมลายรดน้ำ : ฝีมือครูวัดเชิงหวาย*.
- นฤทธิ วัฒนภู. (2560). *ลายรดน้ำ* (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- เสน่ห์ หลวงสุนทร. (2542). *ลายไทย*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- สันติ เล็กสุขุม. (2547). *พัฒนาการของลายไทย : กระหนกกับเอกลักษณ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- สุมนตา คณาเจริญ. (2548). ศรัทธาในพระพุทธศาสนา. *วงการครู* 2(18), 98 – 101.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2530). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนลิการ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2528). *พระพรหมคุณาภรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พระธรรมปิฎก* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สหธรรมิก.
- Rajabhat Idol. (2561). *อาจารย์สมชาย บุญประเสริฐ*. [Video]. Facebook.
<https://www.facebook.com/watch/?v=539631079763740>